

Geschichte der Juden in Luže.

Bearbeitet von
Václav Svátek, Košumberk b. Luže.

Luže, dříve poddanské městečko panství košumberského, byla od dávných dob osídlena mnoha Židy. Tito obývali zvláštní čtvrť, t. zv. Židovskou (Ghetto), která se od sousedící části města na noc uzavírala řetězy. Jméno Židovské ulice se zachovalo do dnešních dnů.

První zmínka o Židech pochází z r. 1620. Jest to česky psaný list v lužské křesťanů a úmrtní matrice. Jedná o platech Židů (bylo jich v tu dobu v městečku 7 usedlých a 4 podruží) místnímu faráři. Židé se zavazují za sebe i za své náměstky (potomky) dávatí faráři k sv. Jirí (24. dubna) 3 kopy míš.

Je jisté, že již před tímto rokem byli Židé v L. Když byli do L. povoláni jesuité (r. 1669), kteří se r. 1684 stali pány panství, usílí jejich směřovalo také proti Židům. R. 1689 vyhnaní z L. dva Židy a vyháněli je ještě i r. 1709. Ale později hleděli je získati k přestupování. R. 1722 byl lužským Židům rozdan katechismus, jesuitou pro Židy sepsaný a byli nuceni v něm čísti. R. 1756 bylo pokřtěno 6 Židů a roku následujícího 2. Ale v těchto dobách začali jesuité z hmotných zájmů Židy chrániti, jak svědčí případ novokřtěnce Streitů.

(R. 1749 stěžovali si Lužští, že vrchnost jim odní má právo výčepu pivního a že na obecní půdě čtyři domy pro Židy postavila, z nichž činží užívala a kontrakty těchto domů na svou kancelář potahovala, též že i obecní grunt „kotlinu“ bezprávně užívá a novokřtěnému Židovi Jos. Streitovi přístavbu jeho domu k lužské radnici dovolila i obchod s takovým zbožím, jaké lužští řemeslníci po domech pracují, k nemalé škodě jejich trpí atd.“ Adámek..)

Dříve měli lužští Židé svoji soukromou německou školu; tato byla již před r. 1858. Školu navštěvovaly i děti nežidovské, aby se zdokonalily v němčině. Umístěna byla v t. zv. Židovské ul. v domku p. č. 182.

Dějiny Židů v Luži.

Zpracoval
Václav Svátek, odb. uč., Košumberk u Luže.

R. 1875 někteří zdejší i okolní Israelité podali žádost aby jejich škola byla přeměněna na veřejnou německou školu. Přeš zamítnutí žádosti místní školní radou lužskou byla proměněna na školu veřejnou. Ale na protest téměř všeho lužského občanstva bylo právo veřejnosti r. 1875 odvoláno a škola se stala opět soukromou. Zavedeno bylo vyučování jazyku českému, jež muž vyučoval pensionovaný katolický kněz. R. 1898 byla škola zrušena. Některé školní pomůcky byly darovány lužské škole.

Nyní mají Židé v L. velmi starou synagoga a velmi starý hřbitov, položený v malebném místě na cestě k Vys. Mýtu. Zde bývalo popravčí místo městečka L. Nejstarší nápisy, pokud možno rozluštití, jsou ze 17. stol.

Pěčeť žid. obce má 2 trojúhelníky přes sebe položené a kol český nápis „Rabinat v Luži“. Matrika rozených pochází z r. 1794 a kniha úmrtí má první záznam r. 1785.

Dle Somra „Das Königreich Böhmen“ z r. 1837 bylo v L. mezi 263 domy 24 žid. a mezi 1440 obyvateli 53 žid. rodin. Těž byla žid. hospoda. V této době byl lužský rb. krajským (chrudimským) rb. R. 1856 byl v městečku 301 Žid. Od tohoto roku stále Židů ubývá. Nejen děti, ale i celé rodiny se stěhují z L.

R. 1880 jest jen 142 Židů, r. 1890 o pět více, r. 1895 pouze 153 a r. 1902 již jen 85. Při posledním sčítání (r. 1930) mezi 1642 obyvateli napočítáno pouze 32 Židů.

*
Prameny:

V. Oliva: Z minulosti Chlumku u Luže. Dr. K. Adámek: Luže, Košumberk a Chlumek v XVII. a XVIII. stol. Pamětní kniha města Luže.

Alb. Červinka

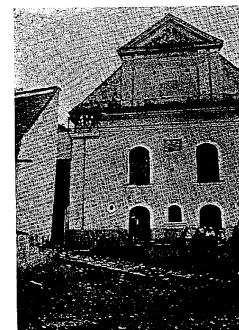
Rb. Abr. Kauders

H. Červinka

Synagoga (vnitřek)

Synagoga (vnějšek)

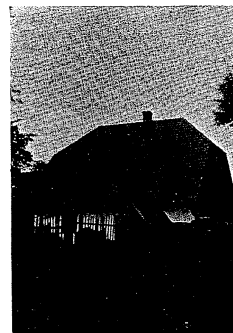
Ludvík Aschermann

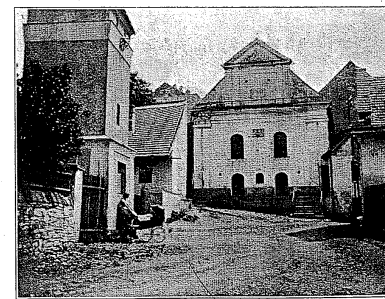
Viktor Schwarz

Olga Červinka

Bývalá židovská škola

Synagoga a židovská čtvrť